

Süketség ellen

OLVASOM a beszámoló a Hazafias Népfrent Budai Társadalmi Bizottságának múlt évi munkájáról, s csüggedten teszem le a sokszorosított anyagot. Hát érdemes? Talpalmi, tárgyalni, értekezni, vitázni, helyszínre kiszállni, szakmai megbeszélést tartani, ankétot szervezni, panaszt kivizsgálni, javaslatot tervezni, jelentést tenni, intézkedést kérni! Érdemes? S mindezt önkül, fizetés és köszönet nélkül, elismerést nem kérve s nem várva, társadalmi munkában, a pihenésre való órák, a szabadságra szánt idő feláldozásával. Érdemes? A beszámolóban, melyet a nagynevű orvosprofesszor-elnök aláírása hitelesít, ilyesmit olvasok: a Zugliget tájvédelmi körzette nyilvánítására kidolgozott javaslat, melyet az Országos Természeti Hivatal elfogadott és továbbított, immár egy éve porosodik a Fővárosi Tanács mezőgazdasági és élelmiszerügyi főosztályán. A Zugliget védetté nyilvánítása érdekében a XII. kerületi tanács V. B. elnökéhez írt levélre, s a Remete út 5. számú ház — a Zugliget egyik legrégebb és legjellegzetesebb épülete — megmentése érdekében a XII. kerületi tanács illetékes osztályához intézett előterjesztésre választ sem kapott a bizottság. A Pilisi Parkerdőgazdaság területének védetté nyilvánítására vonatkozó javaslatot a Pest megyei tanács feleletre sem méltatta, mint ahogy nem adott választ a múlt év elején a csoportos védetté nyilvánítással kapcsolatban benyújtott előterjesztésre sem.

A társadalmi bizottság e visszhangtalanság ellenére is folytatja a városképi hibák feltárását, a budai hegyvidék zöldövezeti jellegének megvédése érdekében elindított akcióit, s csak annyit jegyez meg éves beszámolójában, hogy a *hatóságoknak változtatniuk kell munkamódszerükön, mert különben a törvény írott választ marad csupán.*

A PANASZ nem új, a süketséget, amelyet kesernyésen kifogásol, magunk is gyakran tapasztaljuk. Mintha saját privát ügyünkben szólnánk s nem a közvélemény szavát hallatnánk — akár az üdülővizeken megszorított motorcsónakok légszennyező és zajártalmat okozó kártevése, akár a Remete-szurdok barbár elpusztítása, akár a Keszthelyi-hegység kibelezése, akár Budapest táji keretének újabb és újabb megsebzése a téma —, vagy teljes némaság, vagy semmitmondó, elterelő magyarázkodás követi. A Keszthelyi-hegység felelőtlen megbontását szóvá tevő írásainkat is olvasólevelek serege s a Balatoni Intéző Bizottság több éven át tartó eredménytelen harca előzte meg. S a választ ki adta? Mielőtt a szinte jóvátehetetlen tájrömbölésért felelősök megszólaltak volna, a Balaton partján tűrhetetlen kőbányászás úzói valóságos földrengést előidéző robbantással minden eddiginél hatalmasabb tömegű kőzetanyagot téptek ki a Gyenesdiás fölötti hegyoldalból.

E robbantás dörejét Finnországban hallottam meg, helsinki nagykövetségünkön került a kezembe az a lappeldány, amely hírt adott róla. Másnap a tóvidék egymáshoz kapcsolódó, országnyi nagyságú üdülőterületén a fenyvesekkel ritkásan benőtt gránitdombokra mutatva megjegyeztem várostervező-mérnök kíséremnek, hogy itt aztán bőséggben van kőanyag nyaraló, üdülő, hétvégi pihenőtanya építésére. Nem is maradna hivatalában az a közigazgatási vezető — kaptam a választ —, aki eltűrné, hogy akár egyetlen gránittömböt is elmozdítanak a helyéről. Az egész ország csupa gránitdomb, a hatvan ezer tő közül nyolc nagyobb a Balatonnál, de mind egyiket úgy védik, mintha egyetlen, egyedülálló, páratlan ritkaság volna. Aztán kocsink egy alagút száján begördült a föld alá, s kilométereken át futott a mélység egymásba kapcsolódó termeiben és folyosóin, hogy lássam, innen termelik ki az építkezésekhez szükséges kőanyagot, zúzálékot, a felszín legkisebb sérelme nélkül. Ezek után már meg sem lepődtem azon, hogy a finn parlament régóta szükséges bővítésének munkálatai azért késnek, mert a tervezett

oldalszárny megépítése áldozatul követelne egy szépformájú sziklatömböt és néhány öreg fát.

FIGYELMET KELTŐ az a süketség is, amely a Budapest természeti környezetének sérelmére elkövetett városépítési balfogások szövétevéését követi, még olyan esetben is, amikor igazán illetékes szakember adja fel a kérdést, mint mondjuk Weichinger professzor. Említsük most példának csak a magasházakat, melyeknek telepítése a pesti oldalon legfeljebb a történelmi városközpontban okoz problémákat, az új lakónegyedekben kevésbé, viszont a budai hegyvidéken annál nehezebben jövétehető városképi rombolást okozhat. Hogy a Duna-jobbparti kerületek erdős háttérét sértetlen együttlításban s a nagyszerű hegyvonulat kicsorbítása nélkül kell megőriznünk, a tekintetben minden városrendező és -építő egyetért. S a Törökvesz úton, a Rózsadomb folytatását képező szelíd hegyvonulaton, a terephez simuló két-három emeletes villák, társasházak között most ott emelkedik egy tizenkét szintes épületszörny, amely lekonkurrálja a szomszédos Gugger-hegyet, szétzúzza az egész kertés villanegyed harmóniáját. Ki adott ide telepítési engedélyt ennek a monstrumnak, amelyről maga Bondor miniszter fejcsóválva tett említést, amikor ez év elején vendégül látta a munkaterületén közreműködő újságírókat, rádiósokat, televíziósokat?

A főváros egyes építési övezeteire meghatározott előírások nem vonatkoznak kivétel nélkül mindenkire? A zöldmálihoz, csatárkaihoz hasonló kertés övezetben, hullámos domborok közt nemrég készült el a helsinki magyar nagykövetség épülete. A városképi egységének és jellegének védelme okán a második emeletet csak nagynehezen engedélyezte a hatóság, végül is olyan áthidaló megoldással, hogy az épület lépcsőzetes ereszkedéssel kövesse a dombhajlatot, amelyre települt. A Városmajor fölötti Martinovics-hegy oldalába is jól illeszkedő alacsony teraszházakat helyeztek el szép félkörívben, de céljukat vesztik, hiszen a tetőn két ötszintes épület is belemar a hegyhát szelíd sziluettjébe. Az övezeti előírás itt legfeljebb háromemeletes ház építését tette volna lehetővé!

A TÁJ ARÁNYAINAK olyan goromba megsértésére, mint amilyen a Törökvesz úti, nem sok korábbi példa van. Ha a Bátyasétányról, a Hadtörténelmi Múzeum elől széttekintünk, látjuk az Intranzimas tolokodóan magas épülete mekkora hatalmas sebet ejt a Sas-hegy oldalában s a Budapest hengerszálló mily mélyen belevág a Hárs-hegybe — de feltehető volt, hogy e két tanulság — és az Alagút utcai toronyház elutasító fogadtatása — visszaretent hasonló hibák elkövetésétől. S most egyre ijesztebben emelkedik fölfelé a fenyves Gugger-hegy jó részét elfedő OTP-ház a Törökvesz úton.

Budapest látványa elsősorban azért nagyhatású élmény, mert a magyar főváros mindmáig meg tudta őrizni közvetlen kapcsolatát a természettel. Budapest szépségének épp az a titka, hogy nagyjából még sértetlen a táji környezete. A Duna kikövezett partjai között is erős nyomatékkal jelzi a természet központi jelenlétét, s ugyanilyen hatású a Budai-hegység nagy félköríve, amelynek hatalmas amfiteátrumában meghittan ül a jobb parti városrész. Ám építsenek bármilyen magas toronyházakat a pesti síkságon, a budai oldal táji védelme, az egész városképi elsőrendű alkotóelemét képező erdős hegykoszorú körvonalainak épségben való megőrzése nem lehet vita vagy alku tárgya.

Az eddig elkövetett hibák jóvátevése szerencsére még akad jó néhány gyógyszer, de közéjük semmiképp sem tartozik a süketség, melyet a Budai Társadalmi Bizottság évi jelentése mértéktartóan bár, de erős hangsúllyal felpanaszolt.

Antalfy Gyula

244

1974 FEB 17
725-097
Magyar Nemzet